



DSP

Wat hebben leerlingen nodig?

Evaluatie van het jeugddeel van de Ouder- en Jeugdsteunpunten (OJS)

Auteurs: Carmen Kistemaker en Paul Duijvestijn

Contactgegevens

Januari, 2026.

Carmen Kistemaker

ckistemaker@dsp-groep.nl

Paul Duijvestijn

pduijvestijn@dsp-groep.nl

Sinds 1 januari 2025 zijn samenwerkingsverbanden passend onderwijs wettelijk verplicht om een ouder- en jeugdsteunpunt (OJS) in te richten: een plek waar ouders en leerlingen terecht kunnen voor informatie, ondersteuning en advies over passend onderwijs. We zijn nu een jaar verder, dus een goed moment om de eerste balans op te maken. In hoeverre weten leerlingen deze steunpunten te vinden? Wat hebben zij nodig van zo'n steunpunt – en hoe sluit het OJS daarop aan?

In dit rapport van DSP-groep staat de stem van leerlingen centraal: hoe ervaren zij ondersteuning op school, welke drempels ervaren zij in het zoeken van hulp, en wanneer zien zij meerwaarde in een extern, onafhankelijk steunpunt? We combineren deze inzichten met het perspectief van scholen, samenwerkingsverbanden en andere professionals. Het resultaat is een helder beeld van wat werkt, wat ontbreekt en waar ontwikkelkansen liggen. Dit rapport biedt concrete aanbevelingen voor de doorontwikkeling van het jeugddeel van het OJS, met als belangrijkste doel: leerlingen beter in positie brengen en de ondersteuning dichterbij hun leefwereld organiseren.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
1.1 Doel en onderzoeksvraag.....	2
1.2 Onderzoeksaanpak	2
1.3 Leeswijzer.....	4
2. Kennen leerlingen het OJS?	5
2.1 Het perspectief van leerlingen.....	5
2.2 Het perspectief van professionals	5
2.3 Uitdagingen en kansen volgens leerlingen en professionals	6
3. Hoe toegankelijk is het OJS voor leerlingen?	7
3.1 Het perspectief van leerlingen.....	7
3.2 Het perspectief van professionals	7
3.3 Uitdagingen en kansen volgens leerlingen en professionals	8
4. Met welke vragen kunnen leerlingen terecht bij het OJS?	9
4.1 Het perspectief van leerlingen.....	9
4.2 Het perspectief van professionals	9
4.3 Uitdagingen en kansen volgens leerlingen en professionals	10
5. Waarin zit de meerwaarde van het OJS?	11
5.1 Het perspectief van leerlingen.....	11
5.2 Het perspectief van professionals	11
5.3 Uitdagingen en kansen volgens leerlingen en professionals	12
6. Conclusies.....	13
7. Top tien aanbevelingen	15

1. Inleiding

Sinds 1 januari 2025 zijn samenwerkingsverbanden passend onderwijs wettelijk verplicht om een ouder- en jeugdsteunpunt (OJS) in te richten. Deze steunpunten zijn bedoeld als plek waar ouders en leerlingen terecht kunnen voor informatie, ondersteuning en advies over passend onderwijs¹. Zo biedt het steunpunt onder meer uitleg over hoe passend onderwijs in de regio is georganiseerd en welke mogelijkheden er zijn voor gespecialiseerde ondersteuning op scholen. Daarnaast bieden ze ook ondersteuning wanneer ouders en leerlingen op zoek zijn naar een school die passende ondersteuning biedt, of wanneer het niet lukt om samen met de school tot de nodige hulp te komen. Juist in zulke gevallen is behoefte aan een onafhankelijk punt waar ouders – en jongeren – terecht kunnen met hun zorgen en vragen.

In veel regio's draait het ouderdeel van het OJS inmiddels. Het jeugddeel daarentegen – waar leerlingen zelf met hun vragen, zorgen of ondersteuningsbehoeften terecht kunnen – wordt nog weinig benut. Veel steunpunten zoeken nog naar manieren om leerlingen te bereiken en hebben beperkt zicht op wat zij precies nodig hebben van het OJS.

Het Ondersteuningsplein OJS van de Stichting Onderwijsconsulenten – de vind- en verbindplek als het gaat over het inrichten, organiseren en doorontwikkelen van ouder- en jeugdsteunpunten – heeft DSP-groep gevraagd onderzoek te doen naar specifiek dit jeugddeel van de ouder- en jeugdsteunpunten. In dit inleidende hoofdstuk gaan we achtereenvolgens in op het doel, de onderzoeksvraag, de methodische opzet van het onderzoek en de opbouw van de rest van het rapport.

1.1 Doel en onderzoeksvraag

Het onderzoek heeft tot **doel** om:

- In kaart te brengen welke ondersteuningsbehoeften leerlingen (8–18 jaar²) hebben in het primair (PO) en voortgezet onderwijs (VO);
- Te achterhalen hoe zij ervaren dat hier momenteel op wordt ingespeeld;
- Te verkennen hoe het jeugddeel van het OJS hier effectief op kan aansluiten;
- Aanbevelingen te formuleren voor inhoud, vorm en werkwijze van het jeugddeel van het OJS.

Centrale onderzoeksvraag

Hoe kan het jeugddeel van het Ouder- en Jeugdsteunpunt effectief inspelen op de informatie-, steun- en hulpvragen van leerlingen (8–18 jaar) in het PO en VO, in het licht van de ondersteuning die zij nu al ervaren van school en thuis?

1.2 Onderzoeksaanpak

Voor dit onderzoek hebben we een aanpak gekozen die de stem van leerlingen centraal stelt, maar ook aanvullende perspectieven van scholen en samenwerkingsverbanden meeneemt. Hieronder lichten we de belangrijkste elementen van deze aanpak toe.

¹ “Alle leerlingen moeten een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en hun mogelijkheden. Passend onderwijs moet ervoor zorgen dat elk kind het beste uit zichzelf haalt. Scholen bieden daarom extra hulp aan leerlingen die dit nodig hebben, zoals kinderen met leer- of gedragsproblemen.” Geraadpleegd op 7-1-2026:
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/doelen-passend-onderwijs>.

² Thema's rond ondersteuning/passend onderwijs zijn abstract en complex. Dat geldt voor iedere leerling, maar zeker voor leerlingen jonger dan 8 jaar. Om die reden hanteren we die leeftijd als ondergrens in dit onderzoek.”

Multiperspectief

Centraal in dit onderzoek staat het ophalen van de stem van leerlingen zelf. Hun ervaringen en behoeften vormen de kern van onze analyse. Tegelijkertijd vinden we het belangrijk om ook de visie en ervaringen van andere betrokkenen in beeld te brengen, zoals samenwerkingsverbanden en scholen. Zij staan vaak dichtbij de leerlingen en weten wat er leeft en speelt. Bovendien biedt hun perspectief context en helpt het om de bevindingen van leerlingen te duiden. Daarom hebben we naast gesprekken met leerlingen ook gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van samenwerkingsverbanden, schoolteams en enkele belangenorganisaties.

Getrapte benadering

Om leerlingen te bereiken, hebben we een getrapte aanpak gehanteerd:

1. Via de opdrachtgever legden we contact met samenwerkingsverbanden (directie, OJS-coördinatoren).
2. Deze samenwerkingsverbanden brachten ons vervolgens in contact met scholen (directie, zorgcoördinatoren, intern begeleiders).
3. Met de scholen maakten we afspraken over het bevragen van leerlingen en het verspreiden van een online vragenlijst.

Deze aanpak zorgde voor een gestructureerde toegang tot verschillende regio's en schooltypen.

Inzet peer-researchers

Voor het ophalen van de stem van leerlingen hebben we gewerkt met drie jongeren als peer-researchers (met een studie- of werkachtergrond in pedagogiek). Peer-researchers verlagen drempels, creëren sneller een veilige sfeer, spreken de taal en belevingswereld van jongeren beter en vergroten zo de kans dat leerlingen hun verhaal delen. DSP-groep heeft de peer-researchers getraind, geïnstrueerd en begeleid bij het uitvoeren van de interviews met leerlingen. Daarnaast zijn zij actief betrokken bij andere stappen van het onderzoek:

- het opstellen van de topiclijst voor de interviews;
- het ontwikkelen van de online vragenlijst;
- de duiding van de onderzoeksresultaten tijdens de analysefase;
- het presenteren van de resultaten tijdens een landelijk event voor ouder- en jeugdsteunpunten en andere betrokkenen op 29 januari 2026.

Onderzoeksmethoden

Om tot een rijk beeld te komen, hebben we verschillende methoden gecombineerd:

- *Documentenanalyse*: ter voorbereiding en contextbepaling.
- *Kwalitatieve interviews met leerlingen*, waarvan circa een derde met een ondersteuningsbehoefte: uitgevoerd tijdens schoolbezoeken samen met peer-researchers.
- *Digitale vragenlijst*: opgesteld met peer-researchers en verspreid via deelnemende scholen, bedoeld voor een bredere toetsing van de bevindingen vanuit de kwalitatieve interviews.
- *Gesprekken met stakeholders*: samenwerkingsverbanden, scholen, belangenorganisaties.
- *Duidingssessie*: gezamenlijke interpretatie van resultaten en vertaling naar aanbevelingen.

Respons

Voor dit onderzoek hebben we vijf samenwerkingsverbanden geïnterviewd. Deze gesprekken gaven inzicht in hun visie op en ervaringen met het jeugddeel van het OJS. Tegelijkertijd werd duidelijk dat het oorspronkelijke idee om via samenwerkingsverbanden eenvoudig toegang te krijgen tot scholen niet vanzelfsprekend was. Daarvoor waren verschillende redenen:

1. De ingang naar scholen bleek niet bij alle samenwerkingsverbanden even sterk;
2. Voor scholen bleek het OJS vaak nog onbekend (een resultaat op zichzelf!);
3. Scholen gaven aan overspoeld te worden met vragen: in hun beperkte tijd kiezen ze er dan liever voor om mee te werken aan onderzoeken en thema's die bekend zijn en dichtbij voelen.

Uiteindelijk hebben vier basisscholen en één school voor voortgezet onderwijs meegewerkt aan het onderzoek. Op deze scholen hebben we samen met de peer-researchers 31 kwalitatieve interviews gehouden met leerlingen. Daarnaast is een digitale vragenlijst uitgezet, die door in totaal 153 leerlingen is ingevuld (groep 5–8 in het primair onderwijs en klas 1–2 in het voortgezet onderwijs). Deze respons is *niet representatief* voor alle leerlingen in PO en VO, maar wel *indicatief* voor de onderzochte doelgroep. De betrouwbaarheid van de inzichten wordt versterkt door drie factoren:

1. *Verzadiging in kwalitatieve interviews*
Tijdens de interviews merkten we dat na circa 20 gesprekken geen nieuwe thema's meer naar voren kwamen. De antwoorden herhaalden zich en bevestigden eerder genoemde patronen. Dit wijst erop dat we een breed spectrum van ervaringen binnen de onderzochte groep hebben geraakt.
2. *Consistentie in kwantitatieve data*
De resultaten van de online vragenlijst sloten aan bij de bevindingen uit de interviews. De trends en knelpunten die leerlingen benoemden kwamen terug in de cijfers, wat de interne validiteit van het onderzoek vergroot.
3. *Bevestiging vanuit andere perspectieven*
Ook de gesprekken met samenwerkingsverbanden, scholen en belangenorganisaties lieten een vergelijkbaar beeld zien. Hun input ondersteunde de conclusies uit de leerlingdata en gaf hier context aan.

Door deze combinatie van methoden en de consistentie in patronen kunnen we stellen dat de bevindingen een betrouwbaar en bruikbaar beeld geven van de onderzochte vraagstukken.

1.3 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk volgen hierna vier resultaat hoofdstukken, elk rond een belangrijk thema: de bekendheid van het OJS onder leerlingen, de letterlijke en figuurlijke toegankelijkheid van het OJS voor leerlingen, de typen vragen waarbij het OJS een rol kan spelen, en de ervaren en mogelijke meerwaarde van het OJS voor leerlingen. In deze hoofdstukken vatten we de belangrijkste ervaringen en boodschappen van leerlingen én professionals (scholen, samenwerkingsverbanden, belangenorganisaties) over deze thema's samen. Daarbij blijven we dichtbij dat wat door de respondenten zelf is benoemd, onder andere door de tekst te larderen met veel citaten. Ook de uitdagingen, risico's en kansen die leerlingen en professionals zien komen in deze resultaten hoofdstukken aan bod.

Hoofdstuk 6, conclusies, biedt vervolgens plek voor het integrale beeld en reflectie. Hier geven we op basis van de resultaten uit de voorgaande hoofdstukken samenhangend antwoord op de onderzoeksvraag. Tot slot presenteren we in hoofdstuk 7, vanuit onze onafhankelijke positie, een aantal adviezen voor de doorontwikkeling van het jeugddeel van het OJS.

2. Kennen leerlingen het OJS?

Een belangrijke voorwaarde voor het gebruik van het jeugddeel van het Ouder- en Jeugdsteunpunt (OJS) is dat leerlingen weten dat het bestaat, begrijpen wat het is, en weten waarvoor ze er terecht kunnen. Want als leerlingen het steunpunt niet kennen of niet begrijpen wat het voor hen kan betekenen, zullen zij er ook geen gebruik van maken – zelfs niet als zij daar baat bij zouden hebben. In dit hoofdstuk gaan we daarom in op de vindbaarheid en bekendheid van het OJS onder leerlingen. Wat zeggen leerlingen zelf (2.1) en professionals van scholen en samenwerkingsverbanden (2.2) hierover? Welke knelpunten en kansen signaleren zij (2.3)?

2.1 Het perspectief van leerlingen

Uit de gesprekken blijkt dat geen enkele leerling bekend is met het bestaan van het Ouder- en Jeugdsteunpunt (OJS). Zij noemen het steunpunt niet spontaan als mogelijke plek waar zij terecht kunnen met vragen over passend onderwijs. Ook uit de digitale vragenlijst blijkt dat vrijwel geen enkele leerling bekend is met het OJS.

“Dit hoor ik voor het eerst”

Wanneer leerlingen nadenken over hulp, zoeken zij die vrijwel altijd binnen hun directe omgeving. Ouders en leerkrachten worden het vaakst genoemd als eerste aanspreekpunt, gevolgd door vrienden of andere familieleden. Het ontbreken van kennis over het OJS wordt door leerlingen zelf niet als een probleem ervaren, omdat zij hun hulpvragen doorgaans al kwijt kunnen bij mensen die dichtbij staan en die zij vertrouwen.

*“Bij mijn familie, vrienden en juf of meester voel ik me veilig”
“Mijn ouders begrijpen me en kunnen mij sneller helpen”*

In de gesprekken komt naar voren dat het OJS voor leerlingen een vaag en abstract begrip is. De naam ‘steunpunt’ roept weinig herkenning op en wordt door sommigen als ambtelijk ervaren. Pas wanneer het OJS wordt uitgelegd aan de hand van concrete en herkenbare situaties – zoals hulp bij concentratieproblemen of sociaal-emotionele zorgen – kunnen leerlingen zich er iets bij voorstellen. Toch blijft het voor de meeste leerlingen lastig om precies te begrijpen wat het steunpunt doet en wanneer en met welke vragen ze er terecht kunnen.

“Je kunt het toch ook gewoon aan je juf of meester vragen?”

2.2 Het perspectief van professionals

Dat leerlingen het OJS niet kennen, is niet zo verwonderlijk, want ook scholen zijn lang niet altijd op de hoogte. Voor veel van onze schoolrespondenten is het OJS compleet nieuw of ze hebben er ‘misschien wel eens iets over gehoord’. Slechts een van de betrokken scholen heeft het OJS vermeld in hun schoolgids. De scholen benadrukken dat het voor hen voelt als een ‘ver-van-hun-bed’-onderwerp. Er is dan ook geen actieve communicatie richting leerlingen.

*“Heel eerlijk gezegd: ik heb er nog nooit van gehoord”
“Veel scholen weten niet dat het OJS niet alleen voor ouders, maar ook voor leerlingen is”*

“De bekendheid bij scholen in het VO is misschien iets groter dan in het PO”

Professionals herkennen dat leerlingen vooral hulp zoeken bij mensen die dichtbij hen staan, zoals ouders, docenten of mentoren.

“Leerlingen zoeken vooral hulp bij mensen die ze kennen en vertrouwen”

“Het is moeilijk om kinderen uit te leggen waarvoor ze een extern steunpunt kunnen bellen”

Ook samenwerkingsverbanden en belangenorganisaties signaleren dat de bekendheid van het OJS onder leerlingen beperkt is. Deels wijten ze dat aan communicatie: de gebruikte media, taal en vormgeving zijn doorgaans gericht op ouders en sluiten vaak onvoldoende aan bij de belevingswereld van jongeren.

“Jullie zouden de websites van de ouder- en jeugdsteunpunten in het land eens moeten analyseren.

Vrijwel geen een website is echt op jongeren gericht.”

Maar belangrijker is het signaal dat bekendheid alleen niet voldoende wordt geacht om leerlingen toe te leiden naar het OJS. Een van de samenwerkingsverbanden vertelt dat ze het OJS juist heel actief onder de aandacht hebben gebracht bij leerlingen – via schoolgidsen, websites en zelfs aansprekende posters op scholen. Maar ook dit leidt tot weinig reacties:

“Wij als steunpunt maken ons overal bekend, maar zijn nog maar door twee VO-leerlingen gebeld”

2.3 Uitdagingen en kansen volgens leerlingen en professionals

Leerlingen maar ook scholen zijn niet of nauwelijks bekend met (het jeugddeel van) het OJS, maar zij benoemen verschillende uitdagingen én kansen voor het verbeteren van de vindbaarheid en bekendheid:

- Kies een andere naam dan ‘steunpunt’, want voor jongeren is het onduidelijk en klinkt het te ambtelijk. *“Als je het woord ‘steunpunt’ noemt, denken ze aan iets voor volwassenen”* (professional).
- Maak het concreet: *“Misschien een filmpje of zo, met voorbeelden. Dan snap je tenminste wat het is”* (leerling).
- Besteed aandacht aan het OJS in de klas of tijdens mentorlessen. Dat kan helpen om het concreet en herkenbaar te maken: *“Als je het OJS echt onder de aandacht wilt brengen, moet je het gewoon in de klas uitleggen”* (professional).
- *“Je moet niet wachten tot jongeren jou vinden. Jij moet hén opzoeken”* (professional).

Deze signalen maken duidelijk dat het jeugddeel van het OJS alleen effectief kan zijn als jongeren weten dat het bestaat, begrijpen waarvoor het bedoeld is, en zich aangesproken voelen door de manier waarop het wordt gepresenteerd. Dat vraagt om communicatie die herkenbaar, herhaald en afgestemd is op hun leefwereld – met duidelijke taal, visuele middelen en zichtbaarheid op plekken waar jongeren zich dagelijks bevinden.

3. Hoe toegankelijk is het OJS voor leerlingen?

Een steunpunt kan nog zo goed bekend zijn, maar als leerlingen het niet durven of kunnen benaderen, blijft het buiten hun bereik. In dit hoofdstuk gaan we in op de toegankelijkheid van het jeugddeel van het OJS. Welke drempels ervaren leerlingen om contact op te nemen? Welke groepen worden nu wel of juist niet bereikt? En hoe kijken professionals aan tegen de toegankelijkheid van het jeugddeel?

3.1 Het perspectief van leerlingen

Zoals eerder beschreven, wordt uit de gesprekken duidelijk dat leerlingen het OJS niet kennen. Dat betekent dat ze ook nooit contact hebben gehad met het OJS. In 2.1 kwam ook al naar voren dat leerlingen aangeven dat zij primair hulp zoeken bij mensen die zij al kennen en vertrouwen: ouders, leerkrachten, vrienden of familieleden. Slechts een enkeling zou overwegen om contact op te nemen met een extern steunpunt: niet omdat die onafhankelijk is – dat maakt leerlingen niet uit – maar in situaties waarin er echt geen andere optie meer is of als het probleem te ernstig wordt.

“Ik zou alleen bellen, als ik nergens anders naartoe zou kunnen gaan of niemand anders kan helpen”
“Ik zou alleen hulp zoeken buiten school als ik die persoon al een beetje ken”

De belangrijkste drempel die leerlingen benoemen is de afstand die zij voelen tot een extern steunpunt. Het OJS valt zowel letterlijk als figuurlijk buiten hun blikveld. Verschillende leerlingen benadrukken dat ze al niet zo snel geneigd zijn hulp te vragen, laat staan bij iemand die ze niet kennen. Een gevoel van bekendheid en vertrouwen is voor veel kinderen en jongeren een noodzakelijke voorwaarde om zich kwetsbaar op te (durven) stellen.

“Ik vind het eng om een vreemde te spreken.”
“Ik vind het fijn als het een plek is op school waar je makkelijk binnen kunt lopen”

Een andere belangrijke rode draad is dat veel leerlingen niet zelfstandig de weg naar hulp weten of durven te vinden. Ouders en school fungeren vrijwel altijd als eerste aanspreekpunt. Voor jongere leerlingen is deze afhankelijkheid logisch, maar ook oudere leerlingen geven aan dat zij het prettig vinden als een volwassene het eerste contact legt of meedenkt.

“Ik heb liever dat mijn ouders eerst contact opnemen. Dit gaat gewoon makkelijker”
“Ik ga altijd als eerst naar mijn ouders toe voor hulp. Als we iemand anders nodig hebben, dan bellen zij ook voor mij. Dat doe ik echt niet zelf”

3.2 Het perspectief van professionals

Professionals geven ook aan dat zij niet verwachten dat leerlingen geneigd zijn zelf contact op te nemen met een extern steunpunt dat ze niet of nauwelijks kennen. Ze benoemen daarbij dezelfde drempels:

“Het is een te hoge drempel voor kinderen om zelf een volwassene te benaderen die jou en je problemen niet kent”
“Leerlingen gaan ons samenwerkingsverband echt niet bellen. Ze vragen hulp van mensen die dichtbij hen staan, zoals ouders, docent, mentor of trainer”

“Je gaat je persoonlijke verhaal niet zomaar met een vreemde delen”
“Misschien dat er een keer een havo 4 of vwo 5 leerling contact opneemt, maar dan houdt het wel op”

Daarnaast benadrukken verschillende professionals dat het ermee begint dat ouders het OJS nog beter weten te vinden, omdat het contact met leerlingen toch ook vaak vooral via hen loopt. Er wordt aangegeven dat steeds meer ouders het OJS in veel regio's weten te vinden, maar er wordt bij aangetekend dat het daarbij doorgaans vooral om de mondige, hoogopgeleide ouders gaat met leerlingen met een ondersteuningsbehoefte. Kwetsbare groepen blijven vaak buiten beeld. Bovendien wordt het OJS in de ervaring van betrokkenen meestal pas ingeschakeld als problemen zijn vastgelopen of geëscaleerd. Daarmee is het gebruik vooral reactief, en nauwelijks preventief.

“Een willekeurige ouder bij wie het goed gaat, kent ons niet. Wij worden pas gevonden als het knelt”
“Leerlingen bellen ons niet. Ouders wel – maar vaak pas als ze er met school niet uitkomen”
“Als het al een drempel is voor veel ouders om een extern steunpunt te benaderen, wat mag je dan van leerlingen verwachten?”

3.3 Uitdagingen en kansen volgens leerlingen en professionals

Leerlingen maken niet of nauwelijks gebruik van het jeugddeel van het OJS, en professionals verwachten ook niet dat jongeren in de huidige vorm zelf contact zullen opnemen. Toch zien leerlingen en professionals wel verschillende mogelijkheden om de toegankelijkheid van het OJS te verbeteren:

- Zorg voor een vaste, herkenbare aanwezigheid op school: *“Ik zou eerder naar iemand gaan als ik die al eens gezien heb op school”* (leerling).
- Organiseer het OJS outreachend: ga naar jongeren toe in plaats van te wachten tot zij contact zoeken: *“Je moet niet achter een telefoon blijven zitten. Ga naar de scholen toe”* (professional). Dit wordt ook bevestigd in de digitale vragenlijst, waarin ‘hulp op school’ als tweede voorkeur wordt genoemd (na ‘hulp thuis’): *“School voelt vertrouwd.”*
- Bied meerdere contactmogelijkheden aan: naast bellen ook chatten, appen of langslopen. *“Ik zou het fijner vinden om gewoon te kunnen appen of chatten”* (leerling). *“Een plek op school waar je gewoon even binnen kunt lopen zou veel beter werken”* (professional).
- Differentieer naar leeftijd/onderwijssoort: *“PO vraagt vooral nabijheid via ouders en school. VO-leerlingen willen soms meer autonomie”* (professional).
- Zorg voor een gevoel van bekendheid en relationele nabijheid: *“Ik moet iemand eerst een beetje kennen voordat ik iets persoonlijks vertel”* (leerling).
- Betrek ouders en scholen actief bij het toeleiden van leerlingen: *“Leerlingen komen niet vanzelf. Ouders en scholen moeten hen helpen die stap te zetten”* (professional).

Deze signalen maken duidelijk dat het jeugddeel van het OJS alleen toegankelijk wordt als het aansluit bij de sociale en relationele voorkeuren van jongeren. Dat vraagt om een benadering die inzet op nabijheid, vertrouwen en flexibiliteit in contactvormen – en om samenwerking met ouders en scholen als natuurlijke schakels in het toeleiden van jongeren. Door het steunpunt zichtbaar en bereikbaar te maken binnen de schoolcontext, zonder er onderdeel van te worden, kan de drempel om contact op te nemen aanzienlijk worden verlaagd.

4. Met welke vragen kunnen leerlingen terecht bij het OJS?

Een goed functionerend jeugddeel van het OJS sluit aan op de vragen en zorgen die bij jongeren leven. Maar welke vragen zijn dat precies? In dit hoofdstuk gaan we in op de aard van de informatie-, steun- en hulpvragen van leerlingen. Wat hebben zij nodig, en hoe kunnen zij daarin ondersteund worden? Hoe kijken professionals aan tegen de ondersteuningsbehoeften van kinderen en jongeren? En wat betekent dit voor de rol van het OJS?

4.1 Het perspectief van leerlingen

De meeste leerlingen hebben geen expliciete ondersteuningsvragen. Ook hebben ze er weinig beeld bij. Na uitleg en doorvragen weet ongeveer een derde van de leerlingen uiteindelijk wel concrete voorbeelden te noemen, zoals concentratieproblemen, snel boos worden in de klas, dyscalculie of behoefte aan extra uitdaging. Als leerlingen met dit soort zaken kampen, zoeken zij hulp bij hun ouders, leerkracht of mentor, zo geven zij aan. Een extern en onafhankelijk steunpunt zien zij niet als logische optie.

Daarnaast noemen leerlingen ook zorgen die niet direct onder passend onderwijs vallen, maar die voor hen wel belangrijk zijn. Pesten – zowel op school als online – wordt regelmatig genoemd. Leerlingen geven aan dat zij niet altijd weten hoe zij hiermee om moeten gaan, zeker als zij het gevoel hebben dat school niet voldoende ingrijpt. Ook de keuze voor een middelbare school komt terug als onderwerp van twijfel of onzekerheid.

“Ik wist niet dat je daar ook vragen over schoolkeuze kunt stellen”

Leerlingen vinden het vaak lastig om hun eigen ondersteuningsbehoeften onder woorden te brengen. Dit onderwerp is voor hen abstract en staat ver van hun belevingswereld af. Dat geldt voor alle leerlingen, maar logischerwijs nog sterker in het primair onderwijs.

Veel leerlingen denken pas na over hulp als er echt iets misgaat. Pas wanneer hen concrete voorbeelden worden voorgelegd – zoals hulp bij concentratieproblemen of sociale spanningen – herkennen zij dat dit ook voor hen relevant kan zijn.

“Ik weet niet altijd wat ik moet vragen. Soms weet ik niet eens wat ik nodig heb”

“Als mijn juf erbij is, durf ik het beter te zeggen”

Het gros van de leerlingen – op een bescheiden groep mondige VO-leerlingen na – zal zelf geen expliciete hulpvraag formuleren, tenzij zij daarin begeleid worden. Dit onderstreept dat het jeugddeel van het OJS niet kan rekenen op spontane hulpvragen van jongeren, maar actief moet inzetten op signalering en begeleiding. Op sommige scholen gebeurt dit al via vaste kindgesprekken of driehoeksgesprekken met leerlingen, ouders en leerkrachten. Deze gesprekken helpen om behoeften explicieter te maken en vinger aan de pols te houden.

4.2 Het perspectief van professionals

Veel professionals vinden het lastig om precies te benoemen welke vragen en behoeften er bij leerlingen leven, omdat zij daar weinig direct zicht op hebben. Wel herkennen zij de thema's die leerlingen zelf noemen, zoals concentratieproblemen, omgaan met emoties (bijv. vanwege scheiding

ouders), pesten en de behoefte aan extra ondersteuning of uitdaging. Daarnaast wijzen zij op vragen rondom overgangen in het onderwijs: van primair naar voortgezet onderwijs, van regulier naar speciaal onderwijs (of andersom), of bij wisseling van school of leerkracht.

“Overgangen zijn vaak spannend. Daar komen veel vragen bij kijken”

“Er kwamen vragen over de eisen van het profielwerkstuk, of over de scheiding thuis. Dit zijn eigenlijk vragen die niet bedoeld zijn voor ons als OJS, maar er is wel behoefte aan”

De meeste professionals zien een getrapt zorgmodel voor zich: de meeste vragen kunnen scholen prima zelf af met ouders en leerlingen. Maar als dat niet voldoende is, kan het nuttig zijn als een onafhankelijke, externe deskundige meedenkt, advies geeft of bemiddelt. Daar kan het OJS een rol in spelen. Bij voorkeur wordt dit al in een vroeg stadium ingezet, omdat oplossingen dan nog laagdrempelig en over het algemeen effectiever zijn.

Een terugkerend thema betreft het betrekken van leerlingen bij hun eigen ontwikkeling. Meerdere professionals benadrukken dat dit belangrijk is en dat leerlingen hierin serieus moeten worden genomen. Het valt volgens sommigen ook onder het wettelijk hoorrecht van leerlingen: het recht van een leerling om gehoord te worden over zijn of haar ondersteuningsplan. Enkele professionals geven aan dat veel scholen hier nog te weinig mee doen, hoewel er ook goede voorbeelden zijn. Eerder noemden we al de vaste kindgesprekken en driehoeksgesprekken. Doel van deze gesprekken is om leerlingen het vertrouwen en de ruimte te geven om hun stem te laten horen over hun ontwikkeling, leergedrag en bijpassende ondersteuningsbehoefte. Dit is niet iedereen gegeven. Een van de samenwerkingsverbanden traint en ondersteunt leerkrachten er daarom in dit op een goede manier te doen; dit zien zij als onderdeel van hun OJS-rol.

“Kinderen weten soms niet wat ze mogen vragen of wat belangrijk is voor hun ontwikkelplan”

“Scholen vinden het lastig om kinderen écht te betrekken”

“Het OJS kan helpen om het hoorrecht van leerlingen beter vorm te geven”

4.3 Uitdagingen en kansen volgens leerlingen en professionals

Leerlingen hebben vaak moeite om hun ondersteuningsbehoeften te verwoorden, en professionals hebben daar beperkt zicht op. Maar leerlingen en professionals benoemen ook verschillende uitdagingen én kansen voor het verbeteren van de aansluiting van het OJS op de vragen van kinderen en jongeren:

- Help leerlingen om hun vragen te verkennen en te verwoorden, bijvoorbeeld via kindgesprekken of driehoeksgesprekken. En stimuleer en ondersteun scholen hierin: *“We moeten leren minder te praten over de leerling en meer met de leerling”* (professional).
- Erken dat veel vragen van leerlingen niet strikt onder ‘passend onderwijs’ vallen, maar wel relevant zijn voor hun welzijn: *“Het zou fijn zijn als het steunpunt helpt met pesten”* (leerling).
- Positioneer het OJS als laagdrempelig en adviserend, niet als formele instantie of klachtenloket: *“Het moet niet voelen als een soort inspectie. Gewoon iemand die met je meedenkt”* (professional).

Deze signalen maken duidelijk dat het jeugddeel van het OJS alleen relevant wordt voor jongeren als het aansluit bij hun belevingswereld en hen samen met hun school en ouders helpt om hun vragen te verkennen. Dat vraagt om een benadering die niet alleen gericht is op formele ondersteuningsvragen, maar ook ruimte biedt voor bredere zorgen en onzekerheden die jongeren ervaren in en rond school.

5. Waarin zit de meerwaarde van het OJS?

Om het jeugddeel van het OJS goed te kunnen positioneren, is het belangrijk om te weten hoe leerlingen en professionals de mogelijke rol en meerwaarde ervan zien. In dit hoofdstuk gaan we in op de vraag: wanneer zouden leerlingen het OJS als waardevol ervaren? En hoe kijken professionals aan tegen de toegevoegde waarde van het jeugddeel van het OJS?

5.1 Het perspectief van leerlingen

Leerlingen zien het OJS niet als vanzelfsprekende plek om hulp te zoeken. Zij vinden het moeilijk om zich voor te stellen wat het steunpunt precies doet en wat het voor hen kan betekenen. Zoals eerder gezegd, geeft het gros van de leerlingen aan dat zij hun hulpvragen al kwijt kunnen bij ouders of school, en dat zij daarin niet echt iets missen.

“Als ik iets heb, ga ik gewoon naar mijn mentor of naar huis. Dat is genoeg.”
“Waarom zou ik naar een steunpunt gaan als ik het ook met mijn juf kan bespreken?”

In de gesprekken komen enkele situaties langs waarin sommige leerlingen wel wat zien in een deskundige met meer afstand. Het gaat dan om situaties waarin ze een probleem niet goed kunnen bespreken met hun ouders of leerkracht of als die niet bij machte zijn er wat aan te doen.

“Als je ouders én juf het ook niet weten, moet er misschien iemand bijkomen die wel kan helpen”
“Bij pesten hoeft niet de hele klas het te weten. Dan praat ik liever met iemand van buiten school”

Vertrouwen is en blijft een voorwaarde. Bijna alle leerlingen geven aan dat zij eerst een band moeten opbouwen voordat zij zich veilig genoeg voelen om iets te delen. Relationale kwaliteiten zijn daarbij essentieel: iemand die luistert, de tijd neemt en je serieus neemt.

“Het moet iemand zijn die je kent, anders ga je er echt niet heen”
“Als ik me niet op mijn gemak voel, zeg ik niks”

5.2 Het perspectief van professionals

Veel professionals zijn aanvankelijk kritisch als we ze vertellen over het doel en de opzet van het jeugddeel van het OJS. Zij vragen zich hardop af of kinderen en jongeren wel behoefte hebben aan een apart steunpunt, en hebben grote twijfels of zij daar daadwerkelijk gebruik van zullen maken.

“Het risico is dat we weer iets optuigen zonder dat we echt naar jongeren hebben geluisterd”
“Welk kind gaat naar een extern steunpunt bellen?”

Maar als we vervolgens vragen hoe het OJS volgens hen wel meerwaarde zou kunnen hebben voor leerlingen, verandert de toon. Dan blijkt dat het gros van de professionals het OJS niet ziet als eerste ingang voor ondersteuning, maar als een aanvullende voorziening wanneer bestaande lijnen niet voldoende uitkomst bieden of vastlopen. In de meeste gevallen worden hulpvragen van leerlingen opgepakt door school en ouders samen. Het OJS komt pas in beeld als extra deskundigheid nodig is of als ouders of leerlingen zich niet gehoord voelen. Het OJS wordt daarmee vooral gezien als een extra ondersteuningsvangnet.

*“Als het echt vastloopt, dan kan het OJS helpen om het gesprek weer op gang te brengen”
“Zolang je als school goed in gesprek blijft met ouders en leerlingen kom je er bijna altijd. Of je komt samen tot de conclusie dat iets of iemand anders nodig is”*

Eerder is ook al genoemd dat het OJS een rol kan spelen in het stimuleren en ondersteunen van scholen om de stem van leerlingen op een goede, effectieve manier op te halen, zodat leerlingen meer invloed en verantwoordelijkheid krijgen met betrekking tot hun eigen leerproces en ontwikkeling. Op die manier kan het hoorrecht van leerlingen meer en concreter invulling krijgen, zo bepleiten verschillende respondenten.

“Veel scholen vinden het betrekken van en luisteren naar kinderen nog ingewikkeld en moeilijk”

Een aandachtspunt is de positionering van het OJS. Meerdere professionals benadrukken dat het steunpunt alleen effectief kan zijn als het als onafhankelijk wordt ervaren. In de praktijk is het OJS vaak verbonden aan het samenwerkingsverband, wat bij ouders en leerlingen het beeld kan oproepen dat het steunpunt niet neutraal is. Andere professionals delen die ervaring niet en geven aan dat het een kwestie is van framing.

“Het staat of valt met de taal die je eraan geeft. Als je goed uitlegt dat het om een onafhankelijke expert gaat, accepteren ouders en leerlingen dit altijd. Ze zijn vaak juist blij dat je er als school iemand bij haalt om tot een betere oplossing te komen”

Eén respondent vergelijkt het OJS met onafhankelijke cliëntondersteuning in de zorg: een neutrale partij die naast de cliënt staat en helpt diens stem te laten horen: *“Het OJS kan zich positioneren als vertrouwenspersoon voor ouders en jongeren, los van de belangen van school of ouders.”*

5.3 Uitdagingen en kansen volgens leerlingen en professionals

Zowel leerlingen als professionals zien het jeugddeel van het OJS – na veel uitleg en doorvragen – vooral als een aanvullend ondersteuningsvangnet. Scholen, ouders en leerlingen kunnen hier aankloppen wanneer zij er samen niet uitkomen en externe deskundigheid of een onafhankelijke bril nodig is. Tegelijkertijd benadrukt zij dat dit alleen werkt onder bepaalde voorwaarden:

- Positioneer het OJS – in lijn met de oorspronkelijke bedoeling – echt als aanvullend vangnet, niet als eerste ingang.
- Besteed aandacht aan de manier waarop het OJS wordt gepresenteerd aan ouders en leerlingen (framing).
- Zet in op relationele kwaliteiten: luisteren, tijd nemen, vertrouwen opbouwen.
- Verken de rol van het OJS bij het versterken van het wettelijk hoorrecht van leerlingen.
- Overweeg de positionering van het OJS als vertrouwenspersoon, vergelijkbaar met onafhankelijke cliëntondersteuning in de zorg.
- Houd rekening met het spanningsveld tussen de formele kaders van passend onderwijs en de bredere zorgen van jongeren, zoals pesten of sociale veiligheid.

Deze signalen onderstrepen dat het jeugddeel van het OJS alleen meerwaarde heeft als het geloofwaardig, onafhankelijk en herkenbaar is, niet alleen voor leerlingen zelf, maar ook voor hun directe omgeving (ouders en school). Dat vraagt om een heldere positionering, realistische verwachtingen en een benadering die aansluit bij de leefwereld van jongeren.

6. Conclusies

Hoe kan het jeugddeel van het Ouder- en Jeugdsteunpunt effectief inspelen op de informatie-, steun- en hulpvragen van leerlingen (8–18 jaar) in het PO en VO, in het licht van de ondersteuning die zij nu al ervaren van school en thuis?

Zie hier de centrale onderzoeksvraag uit 1.1. Deze beantwoorden we op basis van de resultaten uit de voorgaande hoofdstukken integraal in vier samenhangende punten. Daarbij staat het perspectief van leerlingen centraal. De inzichten van professionals gebruiken we om deze leerlingbevindingen te duiden, aan te vullen of te nuanceren.

1. Leerlingen hebben hulpvragen, maar formuleren die zelden zelf

Uit het onderzoek blijkt dat leerlingen zeker ondersteuningsbehoeften hebben, variërend van hulp bij leerproblemen (zoals concentratie of dyscalculie) tot sociaal-emotionele kwesties (zoals pesten of onzekerheid over schoolkeuze). Tegelijkertijd geldt dat de meeste leerlingen niet expliciet bezig zijn met zulke hulpvragen, tenzij er sprake is van een acute noodsituatie. Ze vinden het ook lastig om de hulpvragen zelf te zien en onder woorden te brengen. Het gros van de leerlingen wil hier bij voorkeur hulp bij krijgen van hun ouders of leerkracht. Anders gezegd: leerlingen zoeken hun hulp in de eerste plaats in hun directe omgeving – bij mensen die zij kennen en vertrouwen.

2. De meeste hulp komt van dichtbij, maar kent grenzen

Het leeuwendeel van de hulpvragen van leerlingen wordt dan ook opgevangen door ouders en school. Leerlingen voelen zich doorgaans voldoende geholpen, en professionals bevestigen dat de bestaande structuren in veel gevallen toereikend zijn. Toch zijn er situaties waarin deze ondersteuning tekortschiet. Vooral bij gevoelige kwesties – zoals pesten, sociale onveiligheid of vastgelopen communicatie tussen ouders en school – ontbreekt het aan een onafhankelijk vangnet waar leerlingen of ouders terecht kunnen. Juist in deze situaties ontstaat ruimte voor een aanvullende rol van het jeugddeel van het OJS.

3. Het OJS als aanvullend ondersteuningsvangnet

Het jeugddeel van het OJS wordt door leerlingen en professionals niet gezien als eerste ingang voor hulp. De meerwaarde ligt vooral in het bieden van een onafhankelijke, laagdrempelige plek waar jongeren terecht kunnen als zij zich niet gehoord voelen of als bestaande hulpstructuren niet toereikend zijn. In die zin kan het OJS een waardevolle aanvulling zijn op de bestaande ondersteuning, mits het zich op een andere manier organiseert dan nu. Dit sluit aan bij de beoogde positionering: OJS is altijd gezien als een aanvullend vangnet, geen eerste ingang.

Leerlingen geven aan dat zij alleen hulp zoeken bij iemand die zij kennen en vertrouwen. Veel professionals benadrukken dat het OJS alleen effectief kan zijn als het als onafhankelijk wordt ervaren – los van school. De positionering van het OJS als neutrale partij is dus cruciaal om het vertrouwen van jongeren en ouders te winnen. In dit verband wordt het OJS wel vergeleken met onafhankelijke cliëntondersteuning in de zorg: een partij die naast de jongere staat en diens stem helpt vertolken.

Tegelijkertijd is er sprake van een mismatch tussen het huidige aanbod van het OJS en de impliciete vraag van leerlingen. Jongeren formuleren hun hulpvragen zelden expliciet en denken niet vanzelf aan een steunpunt. Dat vraagt om een andere positionering en werkwijze dan nu het geval is.

4. Wat vraagt dit van de inrichting en werkwijze?

De zichtbaarheid van het jeugdsteunpunt bij scholen, laat staan bij leerlingen, is momenteel (zeer) beperkt. Vrijwel geen enkele leerling blijkt het bestaan van het OJS te kennen. Er valt dus nog veel te winnen op het vlak van zichtbaarheid en promotie. Tegelijkertijd is bekendheid alleen niet voldoende: het OJS is voor leerlingen nu letterlijk en figuurlijk een ‘ver-van-mijn-bed-show’. Zichtbaarheid moet daarom altijd gepaard gaan met het verlagen van drempels en het versterken van relationele nabijheid. Samenwerkingsverbanden en scholen hebben hierin een sleutelrol en zullen dit actief moeten oppakken om de zichtbaarheid daadwerkelijk te vergroten.

Om effectief te kunnen inspelen op de behoeften van jongeren, moet het jeugddeel van het OJS zich dus letterlijk en figuurlijk dicht bij hun leefwereld begeven. Dat betekent: zichtbaar zijn op school, communiceren in begrijpelijke en herkenbare taal, een naamgeving/branding die leerlingen aanspreekt, en werken met mensen die jongeren vertrouwen. Het vraagt ook om flexibiliteit in contactvormen – zoals chat, app of inloophmomenten – en om een benadering die inzet op relationele nabijheid. Ook benoemen enkele respondenten dat dit dient te worden afgestemd op leeftijd (PO/VO) en ontwikkelfase.

Daarnaast benoemen veel respondenten dat het belangrijk is om jongeren te helpen hun vragen te verkennen en te verwoorden. Scholen en samenwerkingsverbanden zien hier vaak ook een eigen opdracht (onder andere rondom hoorrecht van leerlingen), waarbij ze zich hardop afvragen of het OJS hierbij kan ondersteunen. Maar in welke mate dit wordt gezien als een kerntaak van het OJS, is nog niet uitgekristalliseerd. We gaan hier nader op in in het volgende hoofdstuk met aanbevelingen.

Tot slot is het van belang dat het jeugddeel van het OJS goed wordt afgestemd op het ouderdeel en op bestaande ondersteuningsstructuren binnen school en samenwerkingsverband. Alleen dan ontstaat er een samenhangend geheel waarin leerlingen en ouders hun weg weten te vinden – en waarin het OJS daadwerkelijk bijdraagt aan passende ondersteuning.

Eindconclusie

Overkoepelend zien we dat de ondersteuningsbehoeften van leerlingen momenteel voor een groot deel worden opgevangen door ouders en school, maar dat juist in die gevallen waar dit niet lukt een belangrijke taak voor het jeugddeel van het OJS ligt. Die taak kan alleen effectief worden ingevuld als het OJS zich meer in de leefwereld van jongeren begeeft en hun vertrouwen weet te winnen. Op dat gebied kan en moet nog veel beter, maar het past bij de ontwikkelfase waarin het jeugddeel van het OJS zich bevindt. Daarbij past de oproep om het vooral als kans te benaderen en gezamenlijk te leren wat werkt. In het volgende hoofdstuk doen we concrete aanbevelingen om hier verder invulling aan te geven.

7. Top tien aanbevelingen

In de conclusie hebben we vastgesteld dat het jeugddeel van het OJS alleen effectief kan zijn als er belangrijke verbeteringen worden doorgevoerd in zichtbaarheid, werkwijze en samenwerking. In dit laatste hoofdstuk doen we een tiental concrete aanbevelingen om het OJS te versterken. Deze aanbevelingen – die zijn op te vatten als vertrekpunt voor gezamenlijk leren en doorontwikkelen – vloeien rechtstreeks voort uit de bevindingen en richten zich in de kern op het beter aansluiten bij de behoeften van leerlingen.

1. Vergroot de bekendheid en zichtbaarheid van het jeugdsteunpunt

Zorg dat leerlingen weten van het bestaan en de functie van het OJS. Ontwikkel een communicatie-offensief gericht op jongeren: gebruik begrijpelijke, aantrekkelijke taal (vermijd termen als “steunpunt”) en benut kanalen die jongeren daadwerkelijk gebruiken.

Concreet: geef regelmatig korte presentaties op scholen (bijvoorbeeld tijdens mentorlessen), verspreid visueel aantrekkelijke materialen in jongerentaal, benut sociale media of scholierenplatforms om het OJS onder de aandacht te brengen en te houden en vermijd termen die ambtelijk voelen (zoals steunpunt). En: differentieer voor zover nodig in communicatie (kanalen, toon, contactvorm, autonomie/privacy) voor PO en VO: zie ook aanbeveling 5.

2. Verlaag drempels voor rechtstreeks contact met leerlingen

Wacht niet totdat jongeren zelf aankloppen, maar ga naar hen toe. Richt het jeugddeel outreachend in. Concreet: wijs per school of per groep scholen een jeugdadviseur aan die periodiek langskomt, een inloopsprekuur houdt of deelneemt aan bestaande overleggen (zoals leerlingenraden of zorgteams). Zo’n persoon kan een bekend gezicht worden. Bied daarnaast meerdere contactmogelijkheden (voor ieder wat wils!): naast telefoon en e-mail ook anonieme chat of WhatsApp. Hoe vertrouwder en toegankelijker de vorm, hoe eerder een jongere een vraag durft te stellen.

3. Benader leerlingen óók via hun directe omgeving

Vaak is het effectiever om contact dichter bij leerlingen te zoeken via ouders en school. Dat vraagt dat het OJS zich niet alleen op leerlingen richt, maar ook zichtbaar en bereikbaar is voor hun netwerk – zodat ouders en scholen leerlingen actief toeleiden of het OJS betrekken wanneer extra expertise of een onafhankelijk perspectief nodig is.

Kortom: omdat communicatie naar jongeren grotendeels via school en ouders loopt, is het essentieel om hen hierin actief mee te nemen. Zorg dat zij weten wat het OJS is, wanneer het relevant is en hoe zij leerlingen kunnen toeleiden. De bekendheid van het OJS onder jongeren zal pas toenemen als ook hun directe omgeving het steunpunt actief onder de aandacht brengt. Via samenwerkingsverband en schoolbesturen moet informatie structureel bij scholen én vervolgens bij leerlingen terechtkomen; dit gaat niet vanzelf.

4. Bouw aan vertrouwen en een persoonlijke connectie

Investeer in de menselijke kant van het steunpunt. Jongeren geven aan alleen hulp te zoeken bij iemand die zij kennen en vertrouwen. Concreet: zorg dat medewerkers van het jeugdsteunpunt zichtbaar en benaderbaar zijn – bijvoorbeeld door zichzelf op school te introduceren, informele ontmoetingen te organiseren, of aanwezig te zijn bij leerlingenactiviteiten. Continuïteit is belangrijk: idealiter ontmoeten leerlingen steeds dezelfde contactpersoon, zodat een vertrouwensrelatie kan ontstaan. Maak ook duidelijk dat gesprekken vertrouwelijk zijn en los staan van schoolrapportages.

Door jongeren serieus te nemen, te luisteren zonder te oordelen en privacy te garanderen, ontstaat een veilige sfeer. Zonder onderling vertrouwen zal het OJS jeugddeel een lege hulppost blijven.

5. Betrek jongeren bij de inrichting en vormgeving van het jeugddeel

Nothing about us, without us. Een leerpunt uit dit onderzoek is dat juist de betrokkenheid van peer-researchers drempels verlaagde en de kwaliteit van gesprekken verhoogde. Dit pleit voor het gebruik van peer-to-peer-elementen in de doorontwikkeling van het OJS-jeugddeel, zoals de inzet van getrainde oudere leerlingen als OJS-ambassadeur of -buddy.

Zij kunnen eraan bijdragen dat de doelgroep zelf meedenkt en meewerkt, zodat het aanbod aansluit bij de behoeften en voorkeuren van leerlingen zelf. Concreet: blijf – in navolging van dit onderzoek, maar nu *per* OJS – leerlingen op scholen vragen om advies over de inrichting van het steunpunt: openingstijden, communicatie-uitingen (branding, waaronder de naamgeving!), onderwerpen waarop gefocust moet worden. En laat zien dat hun feedback serieus wordt genomen.

6. Breid de reikwijdte en expertise van het steunpunt slim uit (maar bewaak de kerntaak)

De vragen die jongeren hebben passen niet altijd binnen de formele kaders van passend onderwijs. Het OJS moet hier pragmatisch mee omgaan. Concreet: zorg dat medewerkers van het jeugddeel voldoende brede kennis hebben van het jeugd(hulp)landschap of korte lijntjes naar andere instanties. Wanneer een leerling komt met een onderwerp dat buiten het formele domein valt (zoals pesten of thuissituaties), moet het steunpunt niet afwijzen, maar gericht kunnen doorverwijzen of een warme overdracht regelen. Tegelijk moet het OJS helder communiceren wat de eigen focus is – informatie en advies rondom passend onderwijs en schoolondersteuning – om geen onrealistische verwachtingen te wekken. Het OJS kan hierin fungeren als wegwijzer: niet alles zelf doen, maar zorgen dat de jongere ergens geholpen wordt.

7. Waarborg de onafhankelijkheid en aanvullende rol van het jeugddeel

Om effectief te zijn, helpt het als het OJS door leerlingen en ouders worden gezien als neutraal en aan hun zijde, niet als verlengstuk van school. Concreet: positioneer het jeugdsteunpunt organisatorisch los van individuele scholen en communiceer dit ook. Benadruk in uitingen dat het steunpunt er is “in het belang van de leerling, naast ouders en school”. Zorg intern voor duidelijke afspraken: als een leerling zich meldt zonder dat de school het weet, hoe wordt dan toch verbinding gelegd met de school? Leg vast hoe wordt gehandeld in conflictsituaties (bijvoorbeeld: eerst met toestemming van de leerling in gesprek met school). Scholen moeten het OJS gaan zien als partner, niet als controleur. Leerlingen moeten het zien als helper, niet als nog een loket waar ze hun verhaal opnieuw moeten doen. Communiceer consequent dat het OJS aanvullend is (géén eerste ingang), zodat verwachtingen helder zijn.

8. Versterk de samenwerking en één-loket-gedachte

Zorg dat het jeugddeel niet op een eiland opereert, los van het ouderdeel of andere hulpstructuren. Concreet: stem de werkwijzen van het oudersteunpunt en jeugdsteunpunt op elkaar af, zodat gezinnen een samenhangend verhaal horen. Idealiter presenteert het OJS zich als één loket met twee toegangen (ouders / jongeren) die intern met elkaar in verbinding staan. Als een ouder belt over een kwestie die ook het kind aangaat, kan het jeugdteam inspringen – en vice versa. Uiteraard dient dit altijd plaats te vinden in overleg met betrokkenen en met borging van privacy. Leerlingen moeten ook los van ouders bij het OJS terechtkunnen; vertrouwen en vertrouwelijkheid zijn randvoorwaardelijk. Adviseer waar passend om de driehoek ouder–school–leerling in te zetten, eventueel begeleid door het OJS, omdat gezamenlijke oplossingen vaak sterker zijn. Maar eis dit niet.

Maak ook afspraken met samenwerkingsverbanden en scholen over structurele betrokkenheid van het jeugdsteunpunt bij het evalueren van ondersteuningsprocessen. Denk aan periodiek overleg tussen OJS-medewerkers, zorgcoördinatoren en eventueel externe jeugdvoorzieningen om signalen uit te wisselen. Zo benut je de signaalfunctie van het OJS optimaal en voorkom je versnippering.

9. Versterk de rol van ouders en school in het luisteren naar jongeren

De effectiviteit van het jeugddeel van het OJS zit niet alleen in het beschikbaar zijn voor vragen van leerlingen zelf, maar ook – of misschien wel vooral – in het beter in positie brengen van scholen en ouders om de vragen van leerlingen eerder en dichterbij huis af te vangen. Concreet: ondersteun scholen in het effectief luisteren naar de stem van kinderen en jongeren. Denk aan het trainen van leerkrachten in het voeren van kindgesprekken, het stimuleren van driehoeksgesprekken, of het ontwikkelen van handreikingen voor het betrekken van leerlingen bij hun eigen ondersteuningsplan. Door deze basis te versterken, kunnen vragen van leerlingen eerder worden herkend en opgepakt. Het OJS wordt dan niet alleen een vangnet voor gerichte inzet bij individuele vragen en casuïstiek, maar ook een katalysator voor betere ondersteuning in de directe omgeving van de leerling. Daarmee kan het jeugdsteunpunt – afhankelijk van de keuzes die in het veld worden gemaakt – ook bijdragen aan vroegsignalering en preventie.

10. Maak expliciete keuzes over doel, positionering en reikwijdte van het jeugddeel OJS

Een onderwerp dat direct samenhangt met aanbeveling 9 is de positionering en inrichting van het jeugddeel van het OJS. Wat wordt op de lange termijn met het OJS-jeugddeel beoogd? Wanneer is het effectief en succesvol: als leerlingen het jeugdsteunpunt beter weten te vinden en/of als zij beter worden geholpen met ondersteuningsvragen rondom passend onderwijs door wie dan ook? Om welke doelen en doelgroepen gaat het: toeleiding van leerlingen naar het OJS en/of ook het versterken van de ondersteuningsstructuur van scholen? En richten we ons alleen op ondersteuning van leerlingen die zich niet gehoord voelen, of ook op preventie en vroegsignalering?

Zie hier de vragen die het ministerie van OCW, het Ondersteuningsplein OJS, samenwerkingsverbanden en andere betrokkenen met elkaar moeten beantwoorden. Dit rapport biedt hier input voor, maar het is aan de partijen in het veld om de komende tijd keuzes te maken, de insteek en reikwijdte van het OJS-jeugddeel te bepalen (wat valt er wel onder, wat niet?), prestatie-indicatoren vast te stellen en zich uit te spreken over de ruimte voor variatie en de afbakening met andere partijen en structuren.

Met deze aanbevelingen bieden we een concreet handelingsperspectief voor de doorontwikkeling van het jeugddeel van het OJS. Ze sluiten direct aan op de bevindingen uit dit onderzoek en zijn bedoeld om het jeugddeel beter te laten aansluiten op de leefwereld, behoeften en voorkeuren van jongeren. Alleen dan kan het jeugddeel van het OJS uitgroeien tot een herkenbare, toegankelijke en betekenisvolle voorziening voor leerlingen.

.

DSP-GROEP BV

Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl

KvK 33176766

IBAN: NL28 INGB 0004 6225 36

Btw-nummer: NL006785438B01

www.dsp-groep.nl

Als onafhankelijk bureau ondersteunen wij ministeries, provincies en gemeenten en maatschappelijke organisaties met toegankelijke en toepasbare onderzoeksresultaten en adviezen. Wij moedigen onze [medewerkers](#) aan om te doen waar zij goed in zijn en zich hierin te blijven ontwikkelen. Waar mogelijk werken wij samen met [vaste freelancers en organisaties](#) met aanvullende expertise en kwaliteiten.

Om nieuwe perspectieven en positieve energie te bieden, leggen wij verbinding tussen [de verschillende thema's](#) waarop wij werken en bewegen wij ons voortdurend tussen verschillende werelden. Goed beleid is [inclusief](#) en neemt verschillende soorten kennis mee. Onze kracht ligt in onze gedrevenheid, betrokkenheid en een frisse, onafhankelijke blik.

Wat we doen

DSP-groep zorgt voor gedegen kennis, nieuwe perspectieven en positieve energie in complexe maatschappelijke opgaven. Wij ontwikkelen advies en beleid vanuit en voor de mensen om wie het gaat. Advies en beleid waar onze opdrachtgevers graag mee verder gaan. Advies en beleid dat werkt.

Meer weten

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten.